

OBVESTILA

REPUBLIŠKE MATIČNE KNJIŽNICE

Ljubljana oktobra 1968

št. 1

Oddelek za pospeševanje knjižničarstva je med delovnimi enotami NUK najmlajši, kljub temu pa je njegova dejavnost iz leta v leto bolj razvejana in obsežna. V knjižničarski praksi je vedno več problemov, ki se sproti odpirajo in ki vedno bolj intenzivno zahtevajo organizacijsko in s tem seveda strokovno ter teoretično reševanje. Vse to se prepleta, saj si organizacijskih rešitev ni mogoče zamišljati brez strokovnih teoretičnih utemeljitev, kakor bi bilo nesmiselno teoretično razglabljanje brez vsakodnevne preizkušnje v praksi.

Pri tem je čim tesnejša povezava med republiško matično knjižnico in knjižnicami po Sloveniji nujen pogoj uspešnega dela. Potrebni so obiski, posvetovanja in sestanki, na teh razpravljamo o vsem, kar nam prinaša razvoj knjižničarstva pri nas. Žal pa so za take žive stike naša sredstva še vedno prepičla, poleg tega pa je za sedaj v tej naši službi še vedno premalo ljudi, ki bi jih lahko za dalj časa pogrešali. Zato smo bili prisiljeni, da smo se z različnimi okrožnicami obračali na naše knjižničarje in jim skušali svetovati in pomagati. Toda tudi to nam je postalo že pretesno, zato smo se odločili za informacijski bilten "Obvestila", ki bi bolj ali manj redno - po potrebi - prinašal informacije o naši matični dejavnosti. S temi obvestili bi lahko razbremenili "Knjižnico", ki je namenjena drugačnemu gradivu in ki zaradi preredkega izhajanja za take informacije ne more služiti. Ko smo se odločili za izdajo Obvestil, smo bili prepričani, da smo s tem zapolnili vrzel v našem knjižničarstvu in dali novo spodbudo za njegov smotrni organični razvoj.

Jaro Dolar

NAVODILA ZA IZPOLNJEVANJE KARTOTEKE KNJIŽNIC

Večletne izkušnje so pokazale, da je delo naših občinskih matičnih knjižnic neenotno, največkrat premalo organizirano, da knjižnice nimajo pravega pregleda omrežja knjižnic v občini in da pogosto nalog matične službe niti ne opravljajo, čeprav so to funkcijo prevzele.

Registracija knjižnic je zašla v slepo ulico, zgublja pomen in že registrirane knjižnice opuščajo svojo dejavnost. Da bi rešili problem tekoče evidence knjižnic, je kolegij republiške matične službe odločil, naj matične knjižnice uvedejo enotno kartoteko za vse knjižnice v občini.

Popišejo naj se vse knjižnice v občini, ki so poslovale v letu 1968. V poštrev pridejo vse ljudske, šolske in učiteljske knjižnice, strokovne in znanstvene ter vse specialne knjižnice.

Občinske matične knjižnice naj vodijo kartoteko po zvrsteh knjižnic in v tem okviru po naslovih. Kopijo ali drugi izvod kartoteke naj pošljejo republiški matični službi, ki si bo na enak način uredila republiško kartoteko knjižnic.

Prednja stran kartoteke vsebuje splošne podatke o knjižnici, zato naj bo naslov knjižnice vpisan čimbolj popolno (ulica, kraj, pošta). Če je knjižnica vpisana v republiški ali občinski razvid, naj se vpišejo v kartoteko številke razvidov. Važno je vpisati tudi vrsto knjižnice (npr. ljudska, šolska, strokovna, znanstvena, bolniška, turistična itd.).

Podatki na prvi strani naj bodo preverjeni in se vpišejo le, če ustrezajo našim strokovnim predpisom. Knjižnica je npr. urejena na prost pristop, če ima knjižni fond strokovno ustrezno urejen in če sta ustrezna tudi prostor in oprema.

Pri knjižnici, ki ima samo en prostor, naj se podčrta samo "izposojevalnica", drugo naj se črta.

Prav tako naj bodo preverjeni podatki o katalogih, podčrtajo naj se samo, če so urejeni in služijo svojemu namenu.

Podatke o vodji knjižnice je treba vpisati pazljivo, posebno pri manjših knjižnicah, kjer knjižničar ni stalno zaposlen v knjižnici. Tu naj se vedno navede tudi naslov knjižničarjevega stanovanja ali službe.

Sodelavci so strokovni, če imajo ustrezno kvalifikacijo in so opravili strokovne izpite oz. jim je ta kvalifikacija priznana.

Na drugi strani kartoteke se vpišejo podatki o delovanju knjižnice za leto 1968.

Prosimo občinske matične knjižnice, naj kartoteke uredijo do konca marca 1969 in do tega roka pošljejo kopije kartotek republiški matični službi: Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Turjaška 1.

Republiška matična služba bo v prihodnje zbirala podatke samo o občinskih matičnih in drugih javnih ljudskih knjižnicah, občinska matična knjižnica pa lahko za svoje potrebe občasno zbira statistične podatke tudi za vse druge knjižnice v občini.

Občinske matične knjižnice, ki kartoteke knjižnic še nimajo, naj jo naročijo pri republiški matični službi, kjer je tiskovin še dovolj.

CENTRALNA KATALOGIZACIJA SLOVENSKEGA TISKA

Letošnje leto centralne katalogizacije slovenskega tiska je poskusno leto, ki nam prinaša marsikatero izkušnjo. Čeprav v NUK teče priprava listkov centralne katalogizacije preko rednih oddelkov, ker za posebno službo ni dovolj finančnih sredstev, smo v glavnem uspeli delo tako koordinirati, da ni prevelikih zastojev. Težave nastopajo predvsem pri tisku, ki ga naše založbe tiskajo zunaj republike in celo v inozemstvu. Tako prihaja ta tisk v knjižnico z veliko zamudo ali pa sploh ne prihaja. Tudi pri tehničnem delu nastajajo večkrat težave zaradi pomanjkanja ustrezne barve, črk itd.

V letu 1968 smo izdajali katalogne listke v dveh setih. Set A je namenjen predvsem javnim ljudskim in šolskim knjižnicam, set B pa zajema ves ostali važnejši slovenski tisk in služi tudi kot obvestilo o novitetah. Poleg DK vrstilcev smo za šolske in pionirske knjižnice označevali mladinsko leposlovje, ki ga knjižnicam priporočamo, po starostnih stopnjah.

Z letom 1969 bomo centralno katalogizacijo nadalje razvijali tako, da bodo listki še bolj uporabni za javne ljudske in šolske knjižnice. Iz seta A bomo izključili večino kolportажne literature (stripe ipd.) in šolske učbenike.

Začeli bomo izdajati poseben set za šolske knjižnice, set Š, ki bo vseboval listke za učbenike in pedagoško literaturo za osnovne in srednje šole, slovenske in tuje klasike, mladinsko literaturo, ki jo priporočamo, obvezno čtivo, pomembnejšo poljudnoznanstveno literaturo in leksikalije. Ta set bomo

izdajali vzporedno z dosedanjimi seti in se bodo listki ponavljali v osnovnem setu A in kompletnem setu B.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da so pri naglici, s katero se delo opravlja, napake neizbežne. Sicer se trudimo, da bi se različnim pomanjkljivostim, tako strokovnim kot tehničnim, kolikor mogoče izognili, vendar se to vedno ne posreči. Zato smo sklenili, da bomo ob koncu vsakega leta pregledali vse listke in brezplačno poslali naročnikom popravke listkov centralne katalogizacije. Naročniki bodo listke z napakami v katalogih zamenjali in nepravilne uničili.

Novembra bomo poslali naročnikom in občinskim matičnim knjižnicam naročilnice za prihodnje leto. Želimo, da občinske matične knjižnice ponovno preverijo naročila listkov centralne katalogizacije in da po nepotrebnem ne angažirajo svojih kadrov za delo, ki se opravlja centralno. Dolžnost občinskih knjižnic je, da čimbolj racionalizirajo svoje notranje delo ter da se posvetijo delu z bralci, ki je v večini knjižnic pri nas zanemarjeno. Želimo tudi, da knjižnice, zlasti javne ljudske in šolske, uvedejo ustrezne kataloge in se postopoma strokovno izpopolnjujejo. Ne moremo iz leta v leto govoriti o modernizaciji knjižnic, pri tem pa pustiti, da so knjižni fondi slabo izkoriščeni in da občani ne vedo skoraj nič ali zelo malo o knjižnem bogastvu knjižnice ter da v javne knjižnice zahaja le 8 - 10 % prebivalstva. Tudi večina šolskih knjižnic v povojnih letih poslovanja ni bistveno spremenila.

Naročnike opozarjamo, da lahko svoje pripombe v zvezi s centralno katalogizacijo slovenskega tiska do konca novembra pošljejo republiški matični službi. Potrudili se bomo želje upoštevati.

UPORABA PRIVESNIH VRSTILCEV UDK V CENTRALNI KATALOGIZACIJI

Ker je razdelitev tablic 82 za književnost v slovenski izdaji UDK premalo podrobna, je komisija za univerzalno decimalno klasifikacijo pri Društvu bibliotekarjev Slovenije in v sodelovanju z republiško matično službo določila, naj se uporabljajo za centralno katalogizacijo slovenike še posebni privesni vrstilci za leposlovje in sicer:

Pesništvo

- 1 Epsko in lirsko pesništvo.
- 194 Antologije, poezije

Dramatika

- 2 Dramatika (žaloigre, veseloigre, drame)
- 252.3 Lutkovne igre
- 254 Gradivo za proslave
- 29 Radijske igre, libreto, scenariji in TV igre

Proza. Pripovedništvo

- 311.2 Družbeni, družabni, psihološki in filozofski romani
- 311.3 Pastolovski (pomorski, viteški)romani, romani o živalih
- 311.6 Zgodovinski in vojni romani
- 311.8 Potopisni, eksotični romani
- 311.9 Znanstveni romani
- 312.4 Policijski, kriminalni in vohunski romani
- 312.6 Biografski in avtobiografski romani
- 312.9 Fantastični in utopični romani
- 313.1 Satirični romani
- 32 Novele, kratka proza
- 34 Umetne in prirejene pravljice, sage, basni, legende in mitološke pripovedke
- 36 Anekdote

Eseji

- 4 Eseji

Govori

- 5 Govori

Pisma

- 6 Pisma

Humor

- 7 Humor, satira

Antologije

- 82 Čitanke, antologije in hrestomatije
- 821 Antologije enega avtorja v eni knjigi (razne literarne zvrsti)

Druge literarne zvrsti

- 94 Kronike, spomini, dnevniki in reportaže
- 994 Stripi in slikanice (priznanih umetnikov še pod DK 769.81)

Privesni vrstilec za mladinsko književnost (024.7) se postavlja takoj za glavnim vrstilcem za književnost, npr. 886.3 (024.7), šele nato se izpeljujejo književne zvrsti.

Poleg tega je komisija priporočila, naj se za centralno katalogizacijo in v ljudskih knjižnicah uporabljajo enotni vrstilci tudi za I. in II. svetovno vojno ter za NOB.

Prva svetovna vojna	940.3/.4
Druga svetovna vojna	940.53/.54
NOB Jugoslavije	949.71 "1941-1945"
NOB Slovenije	949.712 "1941-1945"

Posebne privesne vrstilce za leposlovje pri skupini 82 bo republiška matična služba razmnožila tudi posebej, da bo mogoče vlepiti dodaten list na zadnjo stran novega slovenskega priročnika UDK.

KNJIŽNI KOVČKI ZA POTUJOČE KNJIŽNICE

Podjetje "Torbica", usnjena galanterija, Ljubljana, Jesenkova 3, je izdelala prototip potujočega kovčka za knjižnice. Kovček je solidno izdelan in znatno cenejši kot so bili podobni kovčki pri podjetju "TOKO" v Domžalah. Cena kovčka po naročilu je 370.- Ndin. Republiška matična knjižnica je od podjetja "Torbica" prejela prototip kovčka in si ga interesi lahko ogledajo.

KNJIŽNIČARSKI TEČAJ IN STROKOVNI IZPITI

Od ponedeljka, 4. novembra, do petka, 15. novembra 1968, bo v Narodni in univerzitetni knjižnici, tečaj za pripravo knjižničarjev, višjih knjižničarjev in bibliotekarjev na strokovni izpit. Tečaj bo vsak dan razen sobote od 15,30 - 20 ure. Ob ravnaval bo naslednjo snov:

- zgodovino knjige in pisave z osnovami paleografije,
- zgodovino knjižnic,
- bibliografijo,
- abecedni imenski katalog,
- stvarni in sistematski katalog,
- splošno organizacijo knjižničarstva in predpise o knjižnicah,
- zaščito in restavriranje knjižničnega gradiva,
- notranjo organizacijo in delo knjižnic,
- informativno službo in uporabljanje knjižničnega gradiva,
- pisarniško poslovanje.

Tečaj bo trajal 50 ur, vpisnina za udeleženca pa je 50.- Ndin. Razpis tečaja bo objavljen tudi v dnevnem tisku.

SERIJSKA IZDELAVA OPREME ZA KNJIŽNICE

Poslovno združenje proizvajalcev šolske opreme in učil "Industrodidakta" je v septembru pripravilo v Ljubljani zanimivo razstavo učil, šolske opreme in opreme za knjižnice.

Prvič smo videli razstavljenjo knjižnično opremo za ljudske in pionirske knjižnice ter čitalnice. Razstavljene so bile obstenske in prosto stoječe knjižne police, police za revije in časnike, police za šolske torbice, voziček za dovoz knjig, mize in stoli za čitalnice, korito za slikanice, katalogna omara in izposojevalna miza. Vse je izdelano v kombinaciji kovina-les in učinkuje zelo sodobno.

Industrodidakta je izdala s podporo Sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti tudi poseben katalog knjižnične opreme v šolah. Serijsko narejene elemente lahko uporabijo šolske knjižnice na osnovnih šolah, gimnazijah in drugih srednjih šolah in ljudske knjižnice, ki so urejene po načelu prostega pristopa do knjig.

Razstava je prijetno presenetila, saj s tem dobivamo v Sloveniji že drugega izvajalca lične knjižne opreme. Posebej razveseljivo pa je dejstvo, da so cene opreme za naše večkrat skromne razmere v knjižnicah ugodne.

Za primerjavo navajamo cene knjižnih polic Industrodidakta s cenami knjižnih polic Avtokovinarja iz Škofje Loke.

Industrodidakta:

1 m knjižne police, dvostranske, prosto stoječe viš. 200cm (5 polic)	741.- Ndin
1 m knjižne police, enostranske, obstenske viš. 200 cm (5 polic)	600.- "
1 m knjižne police, dvostranske, prosto stoječe viš. 170 cm (4 police)	630.- "
1 m knjižne police, enostranske, obstenske viš. 170 cm (4 polic)	510.- "

Avtokovinar Škofja Loka:

1 m knjižne police, dvostranske, prosto stoječe viš. 200 cm (5 polic)	1.101,50 "
1 m knjižne police, enostranske, obstenske viš. 200 cm (5 polic)	713,50 "
1 m knjižne police, dvostranske, prosto stoječe viš. 170 cm (4 police)	924,10 "
1 m knjižne police, enostranske, obstenske viš. 170 cm (4 police)	618,20 "

Police, ki jih izdeluje Avtokovinar, so mogoče nekoliko bolje izdelane, vendar bistvene razlike ni. Police obeh izvajalcev so izdelane iz kovinskih nosilcev in parjene bukovine.

Industrodidakta je v ceno vračunala franko razkladalno postajo kupca, dočim v ceni Avtokovinarja iz Škofje Loke prevoz polic ni vračunan.

Na razstavi je bil tudi cenik za druge elemente opreme za knjižnice in čitalnice in sicer:

1 m knjižne police za revije, časnike, razstave novih knjig	790.-	Ndin
Voziček za dovoz knjig	450.-	"
Police za šolske torbe	650.-	"
Katalogni predalnik	440.-	"
Korito za slikanice	320.-	"
Izposojevalna miza s pultom	1.750.-	"
Odlagalna miza	165.-	"

Podrobnejše podatke o opremi lahko knjižnice dobijo v podjetju Industrodidakta, Ljubljana, Celovška 25 (hala Tivoli).

MESEC KNJIGE 68

Zveza kulturno prosvetnih organizacij Jugoslavije vsako leto organizira "mesec knjige". V akcijo se vključujejo tisk, radio in televizija, knjižnice, založbe, književniki, kulturno prosvetne organizacije in sindikati.

Te akcije se v Sloveniji doslej nismo lotevali načrtno, čeprav bi tudi pri nas lahko v tem času marsikaj storili za propagando knjige.

Mesec knjige 68 bo od 1. novembra do 1. decembra. Zveza kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, republiška matična knjižnica in sindikati priporočajo, da tudi pri nas omenjene organizacije samoiniciativno sodelujejo v tej kulturni akciji.

Osnovna tema letošnje kulturno propagandne akcije je "Knjiga in delovna organizacija". Pripomore naj k širšemu razumevanju, da je knjiga najbolj vsestranska in elementarna kulturna ter izobraževalna potreba našega delovnega človeka in samoupravljalca. Otvoritveno posvetovanje v okviru "mesecca knjige 68" bo 8. novembra v Beogradu

Poleg osnovnega referata "Knjiga in delovna organizacija" bodo predstavniki posameznih republik imeli še vrsto zanimivih dodatnih poročil o izkušnjah dela matične knjižnice s podjetji, o izkušnjah delavske univerze pri propagandi za širjenje knjige, o povezovanju občinskih knjižnic s krajevnimi skupnostmi, knjižnicami v stanovanjskih četrtih itd., o propagandi knjige v delovnih organizacijah in o povezavi občinske knjižnice z delovnimi kolektivi.